

6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNUNDA YER ALAN DÜZENLEMELER ÇERÇEVESİNDE LİMİTED ŞİRKET HİSSE DEVİRLERİNİN GELİR ve KURUMLAR VERGİSİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Suat SARIGÜL (*)

1 - GİRİŞ

Limited şirketler ülkemizde örneğine en çok rastlanılan şirket türleridir. Limited şirketlerle ilgili düzenlemeler 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun¹ 573 ila 644'üncü maddeleri arasında yer almaktadır. Bir veya daha çok gerçek veya tüzel kişi tarafından bir ticaret unvanı altında kurulan ve esas sermayesi belirli olup, bu sermaye esas sermaye paylarının toplamından oluşan şirket söz konusu kanun ile limited şirket olarak tanımlanmıştır. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girdiği tarihe kadar limited şirketin kuruluşu için iki olan asgari ortak sayısı yeni kanun ile bire indirilmiştir. Yine söz konusu kanun hükümlerine göre, ortak sayısı bire düşerse durum, bu sonucu doğuran işlem tarihinden itibaren yedi gün içinde müdürlere yazıyla bildirilmelidir. Müdürler, bildirim alınması tarihinden başlayarak yedinci günün sonuna kadar, şirketin tek ortaklı olduğunu, bu ortağın adını, yerleşim yerini ve vatandaşlığını tescil ve ilan ettirmelidir. Aksi hâlde doğacak zarardan sorumlu olurlar. Aynı yükümlülük, şirketin bir ortakla kurulduğu hallerde de geçerlidir.

Limited şirketler ticaret siciline tescil ile tüzel kişilik kazanmaktadırlar. Esas sermaye pay senetleri ispat aracı şeklinde veya nama yazılı olarak düzenlenir. Şirket, esas sermaye paylarını içeren bir pay defteri tutar. Ortakların, adları, adresleri, her ortağın sahip olduğu esas sermaye payının sayısı, esas sermaye paylarının devirleri ve geçişleri itibarı değerleri, grupları ve esas sermaye payları üzerindeki intifa ve rehin hakları, sahiplerinin adları ve adresleri bu deftere yazılır. Esas sermaye payının devri ve devir borcunu doğuran işlemler yazılı şekilde yapılır ve tarafların imzaları noterce onanır. Şirket sözleşmesinde aksi öngörülmemişse, esas sermaye payının devri için, ortaklar genel kurulunun onayı şarttır. Devir bu onayla geçerli olur.

(*) Vergi Müfettişi

¹ 14/02/2011 tarih ve 27846 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

Ülkemizde örneğine en çok rastlanılan bu şirket türünde yukarıda da izah edildiği üzere belirli kurallar dahilinde hisse devirleri olabilmektedir. Çalışmamızın konusunu, limited şirket hisselerinin bir bedel karşılığı devrinde elde edilen kazançların vergilendirilmesinin gelir ve kurumlar vergisi açısından incelenmesi oluşturacaktır.

2- TÜRK TİCARET KANUNU AÇISINDAN PAY DEVRİ

Ortaklık hakkını temsil eden payların devri şirketin diğer ortaklarına yapılabileceği gibi şirket dışındaki kişi ya da kişilere de yapılabilmektedir. Limited şirket ortaklarının paylarını devretmeleri karşılığında elde ettikleri kazançlar,

- Ortağın şahıs olması halinde gelir yergisine,
- Kurum olması halinde kurumlar vergisine tabidir.

6762 sayılı Türk Ticaret Kanununa² göre, limited şirketler ortaklar tarafından konulan sermaye için pay senedi çıkaramamaktaydı. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 593/2. maddesinde; *“esas sermaye pay senetleri ispat aracı şeklinde veya nama yazılı olarak düzenlenir”* şeklinde hüküm bulunmaktadır. Görüldüğü üzere 6102 sayılı kanun limited şirketlere pay senedi çıkarma yetkisi vermektedir. Söz konusu kanunun limited şirketlere pay senedi çıkarma yetkisi vermesi vergisel yönden konunun önemini daha da artırmaktadır. Burada en önemli soru; *“Limited şirketlerde pay devirleri, pay senetlerinin devri şeklinde olursa, pay senetlerinin iki yıldan sonra elden çıkarılması (GVK mükerrer 80/1) vergilendirme açısından nasıl bir sonuç doğuracaktır?”* şeklindedir. Bu sorunun cevabını bulmak için, 6102 sayılı kanunun 593’üncü maddesinde belirtilen “pay senedi” kavramının Gelir Vergisi Kanununun mükerrer 80/1’inci maddesinde belirtilen hisse senedi kavramıyla örtüşüp örtüşmediği hususunu açıklamak yararlı olacaktır.

Öncelikle belirtmekte yarar var ki bizim görüşümüz her iki senedin birbiriyle örtüşmediği şeklindedir. Dolayısıyla limited şirket pay senetlerinin anonim şirketlerin çıkarmış olduğu pay senetleri gibi kabul edilemeyeceği, pay devrinin pay senedi şeklinde olması halinde dahi GVK mükerrer 80/1’inci maddede yer alan istisnadan yararlanamayacağı kabul edilmelidir. Limited şirketlerin çıkardıkları nama yazılı pay senetlerini menkul kıymet olarak değerlendirmenin yanlış bir yaklaşım olduğunu destekleyen doneler aşağıda belirtilmiştir.

- 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununda limited şirket pay senetleri “Ortakların Hak ve Borçları” başlığı altında yer almakta iken anonim şirket pay senetleri “Menkul Kıymetler” başlığı altında yer almaktadır.
- 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 576’ncı maddesinin gerekçesinde; *“Esas sermaye payının sayısının ve itibarı değerinin belirtilmesi gereği bu payı anonim şirket payına ne özdeş kılmakta ne de yaklaştırmaktadır. Tasarının 581 inci maddesinden de anlaşılacağı üzere, her iki vurgulama da oy hakkına ve “her oy birimi bir esas sermaye payının ayrılmaz parçasıdır” ve “bir ortak birden fazla paya sahip olabilir” ilkelerinin doğal gereğidir.”* denilmektedir. Bu durum, limited şirket pay senetlerine menkul kıymet niteliği kazandırma iradesinin olmadığını göstermektedir. Dolayısıyla limited şirket pay senetleri menkul kıymet olmanın kriterlerini taşımamaktadır.
- 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 593’üncü maddesinin gerekçesinde; *“Tasarı bir yenilik getir-*

² 09/07/1956 tarih ve 9353 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile yürürlükten kaldırılmıştır.

mekte, esas sermaye payının ispat aracı olan bir senede veya nama yazılı senede bağlanabilmesine olanak tanımaktadır. Esas sermaye payını içeren nama yazılı senet çıkarılması, paya devir ve dolayısıyla dolaşım kolaylığı sağlamaz. Tasarının 595 ve devamı maddelerindeki hükümleri gene geçerli olmakta devam eder ve uygulanır; kanunî bağlam varlığını aynen sürdürür. Bu olanak, limited şirket esas sermaye payını ne anonim şirket payına dönüştürür ne de yaklaştırır. Sadece ispatı ve gereğinde (limited şirkete ilişkin hükümler çerçevesinde) payın devrinde bazı kolaylıklar sağlayabilir.” denilmektedir. Dolayısıyla gerekçede de görüldüğü üzere nama yazılı senet çıkarılması bu senetlere menkul kıymet özelliği kazandırmayacaktır.

- Limited şirket esas sözleşmesinde konulacak hükümle payın devri yasaklanabilir. (md. 595/4). Anonim şirket paylarının devri sınırlandırılabilir, ancak yasaklanamaz.

3- GELİR VERGİSİ KANUNU AÇISINDAN PAY DEVİRLERİNİN VERGİLENDİRİLMESİ

193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun “Değer Artışı Kazançları” başlıklı mükerrer 80’inci maddesinde; “Aşağıda yazılı mal ve hakların elden çıkarılmasından doğan kazançlar değer artışı kazançlarıdır.

1. İvazsız olarak iktisap edilenler ile tam mükellef kurumlara ait olan ve iki yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetleri hariç, menkul kıymetlerin veya diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar.

Çalışmamızın bir önceki bölümünde de belirtildiği üzere, limited şirket pay senetlerinin anonim şirketlerin pay senetleri gibi menkul kıymet sayılamayacağı ve pay devrinin pay senedi şeklinde olması halinde dahi GVK mükerrer 80/1’inci maddede yer alan istisnadan yararlanamayacağı görüşündeyiz.

.....

4. Ortaklık haklarının veya hisselerinin elden çıkarılmasından doğan kazançlar.

.....

Bu maddede geçen “elden çıkarma” deyimini, yukarıda yazılı mal ve hakların satılması, bir ivaz karşılığında devir ve temlik, trampa edilmesi, takası, kamulaştırılması, devletleştirilmesi, ticaret şirketlerine sermaye olarak konulmasını ifade eder.

Bir takvim yılında elde edilen değer artışı kazancının, menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından sağlananlar hariç, 9.400 TL’si (1.1.2013-31.12.2013 tarihleri arasında uygulanan miktar) gelir vergisinden müstesnadır.

...” hükmü yer almaktadır.

Aynı kanunun “Safi Değer Artışı” başlıklı mükerrer 81’inci maddesinde de; “Değer artışında safi kazanç, elden çıkarma karşılığında alınan para ve ayınlarla sağlanan ve para ile temsil edilebilen her türlü menfaatlerin tutarından, elden çıkarılan mal ve hakların maliyet bedelleri ile elden çıkarma dolayısıyla yapılan ve satıcının uhdesinde kalan giderlerin ve ödenen vergi ve harçların indirilmesi suretiyle bulunur. Hasılatın ayın ve menfaat olarak sağlanan kısmının tutarı Vergi Usul Kanunu’nun değerlendirme ile ilgili hükümlerine göre tayin ve tespit olunur.” hükmü mevcuttur.

Ayrıca yine mükerrer 81’inci madde de endekslemeyi bahsedilmektedir. Endekslemeyi amaç maliyet bedelinin güncellenmesidir. Söz konusu kanun maddesinde; “Mal ve hakların elden çıkarılmasında iktisap bedeli, elden çıkarılan mal ve hakların, elden çıkarıldığı ay hariç olmak üzere Devlet İstatistik Enstitüsü’nce belirlenen toptan eşya fiyat endeksindeki artış oranında artırılarak tespit edilir. Şu

kadar ki, bu endekslemenin yapılabilmesi için artış oranının % 10 veya üzerinde olması şarttır.” hükmü yer almaktadır.

Özetleyecek olursak, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa göre limited şirketlerde nama yazılı pay senedi çıkarılması mümkündür. Ancak bu pay senedi anonim şirketlerdeki pay senedi özelliğini taşımamaktadır. Yani menkul kıymet niteliğinde değildir. Dolayısıyla şirket pay devirleri ne zaman yapılırsa yapılsın (pay senetleri şeklinde yapılsa dahi) Gelir Vergisi Kanununun 80/4’üncü maddesi gereğince herhangi bir süre sınırlamasına tabi tutulmaksızın gelir vergisine tabi tutulması gerekmektedir. Limited şirket ortaklık hakkının elden çıkarılmasından doğan gerçek kazancı hesaplamak için endeksleme yaparak söz konusu kazancı paranın satın alma gücündeki azalmadan, bir başka deyişle enflasyondan arındırmak gerekmektedir. Ayrıca, vergiye tabi değer artışı kazancının hesaplanmasında mükerrer 80’inci maddede yer alan istisna tutarının da dikkate alınması gerekmektedir.

Diğer yandan, safi değer artışı kazancının hesaplanması sırasında yapılan her türlü elden çıkarma giderleri ile varsa ödenen vergi ve harçlar indirim konusu yapılmaktadır

Yurtdışında sahip olunan ortaklık payının satılması halinde de vergileme rejimi değişmemektedir. Kur farkından doğan kazançların hesabında, menkul kıymet veya iştirak hisselerinin iktisabına tahsis edilen yabancı sermayenin bu kıymet veya hisselerinin iktisap tarihindeki Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası döviz alış kuruna göre hesaplanan Türk Lirası karşılığı ile bu kıymet veya hisselerinin elden çıkarılması tarihindeki aynı miktar yabancı sermayenin Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası döviz alış kuruna göre hesaplanan Türk Lirası karşılığı arasındaki fark esas alınır. Hesaplanacak değer artışı kazancının yıllık gelir vergisi beyannamesi ile beyan edilmesi gerekmektedir.

4- KURUMLAR VERGİSİ KANUNU AÇISINDAN PAY DEVİRLERİNİN VERGİLENDİRİLMESİ

Kurumlar vergisi mükellefleri pay sahibi olduğu kurumdaki paylarını devrederlerse elde ettikleri kazanç kurum kazancına ilave edilecektir. Ancak 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununda elde edilen bu kazançlara ilişkin istisna hükümleri mevcuttur. Söz konusu kanunun 5/1-e maddesine göre; kurumların, en az iki tam yıl süreyle aktiflerinde yer alan iştirak hisselerinin satışından doğan kazançların %75’lik kısmı kurumlar vergisinden istisna tutulmuştur. Bu istisna, satışın yapıldığı dönemde uygulanır ve satış kazancının istisnadan yararlanan kısmı satışın yapıldığı yılı izleyen beşinci yılın sonuna kadar pasifte özel bir fon hesabında tutulur. Ancak satış bedelinin, satışın yapıldığı yılı izleyen ikinci takvim yılının sonuna kadar tahsil edilmesi şarttır. Bu süre içinde tahsil edilmeyen satış bedeline isabet eden istisna nedeniyle zamanında tahakkuk ettirilmeyen vergiler ziyaa uğramış sayılır.

İstisna edilen kazançtan beş yıl içinde sermayeye ilave dışında herhangi bir şekilde başka bir hesaba nakledilen veya işletmeden çekilen ya da dar mükellef kurumlarca ana merkeze aktarılan kısım için uygulanan istisna dolayısıyla zamanında tahakkuk ettirilmeyen vergiler ziyaa uğramış sayılır. Aynı süre içinde işletmenin tasfiyesi (bu kanuna göre yapılan devir ve bölünmeler hariç) halinde de bu hüküm uygulanır. Bedelsiz olarak veya rüçhan hakkı kullanılmak suretiyle itibarî değeriyle elde edilen hisse senetlerinin elde edilme tarihi olarak, sahip olunan eski hisse senetlerinin elde edilme tarihi esas alınır.

Devir veya bölünme suretiyle devralınan taşınmazlar, iştirak hisseleri, kurucu senetleri ve intifa senetleri ile rüçhan haklarının satışında iki yıllık sürenin hesabında, devir olunan veya bölünen kurumda geçen süreler de dikkate alınır.

Menkul kıymet veya taşınmaz ticareti ve kiralanmasıyla uğraşan kurumların bu amaçla ellerinde bulundurdıkları değerlerin satışından elde ettikleri kazançlar istisna kapsamı dışındadır.

Yukarıda yer alan kanuni düzenlemeden de anlaşılacağı üzere; iştirak payını devreden kurumun söz konusu satıştan doğan kazançlarının %75'i kurumlar vergisinden istisnadır. Ancak istisna şartından yararlanabilmek için tüm şartların sağlanmış olması gerekmektedir.

5- SONUÇ

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu limited şirketlere pay senedi çıkarma yetkisi vermektedir. Ancak bizim görüşümüz limited şirket pay senetlerinin anonim şirketlerin pay senetleri gibi menkul kıymet sayılamayacağı şeklindedir. Çünkü kanun koyucu 6102 sayılı kanunun lafzında ve gerekçelerinde bu hususa açıkça işaret etmiştir.

Bilindiği üzere, limited şirket ortaklarının paylarını devretmeleri karşılığında elde ettikleri kazançlar ortağın şahıs olması halinde gelir vergisine, kurum olması halinde kurumlar vergisine tabidir. Gerçek kişilere ait limited şirket ortaklık paylarının satışından elde edilen kazançlar, süre sınırlamasına tabi olmaksızın ne zaman elden çıkarılırsa çıkarılsın, değer artışı kazancı olarak vergilendirilmektedir. Tüzel kişiler pay sahibi olduğu limited şirketteki payını devrederlerse elde ettikleri kazançlar kurum kazancına ilave edilecektir. Ayrıca bu hususa ilişkin olarak Kurumlar Vergisi Kanununda istisna hükümleri mevcuttur.

KAYNAKÇA

- 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu
- 5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu
- 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu
- 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu
- ERCAN Tayfun, *"Limited Şirketlerin Hisse Devirlerinde Vergisel Durum"*, Dünya, 2013
- KIZILOĞLU Şükrü, *"Limited Şirkette Pay Senedinin Menkul Kıymet Olup Olmadığı ve Değer Artışı Kazancı"*, Yaklaşım, Kasım 2012